

Modern Greek A: language and literature – Standard level – Paper 1
Grec Moderne A : langue et littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Griego Moderno A: lengua y literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write an analysis on one text only.
- It is not compulsory for you to respond directly to the guiding questions provided. However, you may use them if you wish.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse d'un seul texte.
- Vous n'êtes pas obligé(e) de répondre directement aux questions d'orientation fournies. Vous pouvez toutefois les utiliser si vous le souhaitez.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis de un solo texto.
- No es obligatorio responder directamente a las preguntas de orientación que se incluyen, pero puede utilizarlas si lo desea.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Να αναλύσετε **ένα** από τα παρακάτω κείμενα. Στην ανάλυσή σας πρέπει να συμπεριλάβετε σχόλια για το γενικό πλαίσιο, τους πιθανούς αναγνώστες, τον σκοπό, τη μορφή και τα εκφραστικά μέσα.

1° Κείμενο

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΟΥΛΙΩΤΗΣ: Το άγαλμα που κρύωνε (Πατάκης)

«Αυτή η ιστοριούλα πέρα για πέρα αληθινή έγινε πριν χρόνια σ' ένα μουσείο. Στο μεγάλο μουσείο της Αθήνας με τους τριάντα πέντε φοίνικες, τη μαρμαρένια σκάλα και τις μαρμαρένιες κολόνες». Εκεί μέσα βρίσκεται το προσφυγάκι, το πέτρινο αγοράκι από τη Μικρασία που κρυώνει από νοσταλγία και μοναξιά, «γιατί έτσι συμβαίνει με τα αγάλματα, μόνον από νοσταλγία και μοναξιά κρυώνουν».

Τη νύχτα τ' αγάλματα στο Μουσείο ζωντανεύουν, το προσφυγάκι παίζει με τον Λάμπη, το αγοράκι του νυχτοφύλακα. Άλλοτε μιλάει με την κυρά-Γαλάτεια, την καθαρίστρια, που είναι κι αυτή προσφυγοπούλα, με τη σοφή κυρία Σέμνη, την αρχαιολόγο... Μέχρι τη νύχτα που έρχεται το μαγικό γαλάζιο πουλί για να πάρει το πέτρινο αγόρι και τη Γαλάτεια σ' ένα νοσταλγικό ταξίδι στις ακτές της Μικρασίας.

Σε τούτο το κείμενο όπου η δροσιά της αφήγησης σμίγει με μια κρυμμένη λογισύνη¹, αναγνωρίζουμε ευχάριστα αφομοιωμένο το άγγιγμα της γενιάς του '30, στη γλώσσα, την τοπογραφία, τη θεματική. Το όνειρο και η φαντασία πατούν γερά στη σοφή ιστορικότητα, πρόσωπα παραμυθιού και ιστορικά βεβαιωμένα συνυπάρχουν το ίδιο αληθινά και σάρκινα και σμίγουν σε μια μυστική κι αγαπησιάρικη συνενοχή!

Μέσα σ' αυτό το ποιητικότατο κείμενο, *Το άγαλμα που κρύωνε* του Χρήστου Μπουλιώτη όπου το παιδί δεν θα 'χει και πολλές άγνωστες λέξεις, πλέκεται ένα διακριτικό πολυδύναμο παιχνίδι συμβολικών εναλλαγών κι αντιμεταθέσεων ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό, το ονειρικό και το πραγματικό, το υλικό και το πνευματικό,

το λόγο και την εικόνα, το σάρκινο και το πέτρινο! Οι λέξεις αντιστοιχούν σε εικόνες υλικών πραγμάτων (και δεν αναφέρομαι στην εικονογράφηση), τα αντικείμενα σε σπαράγματα ζωής² και ιστορίας που υποστασιοποιούν³ φυσικά και αβίαστα αυτό το αντιθετικό παιχνίδι: το άσπρο κοχύλι από τις ακτές της Τροίας, τα καμωμένα από τα δάκρυα του αγάλματος μαργαριταρένια κολιέ, τα ρούχα από τα ελληνικά νησιά – μαζί τους και το νυφικό της Σέμνης – που ράβονται σ' ένα τεράστιο πολύχρωμο σακούλι όπου θα μεταφέρει το γαλάζιο πουλί το προσφυγάκι και τη Γαλάτεια. Και βέβαια το άγαλμα που γίνεται μικρό αγόρι για να δοκιμάσει καρπούζι και μελοπέπνο και να κυλιστεί στα θερισμένα σιταροχώραφα, ενώ ο Λάμπης παίρνει τη θέση του στο Μουσείο.

Το θέμα του αγάλματος ή του ειδώλου που ζωντανεύει έχει τεράστια και λαμπρή παράδοση στη λογοτεχνία, και μάλιστα την παιδική. Πολύ χαίρομαι που κλασικά μοτίβα σαν αυτό με τόση φυσικότητα και φρεσκάδα παρουσιάζονται στην ελληνική παιδική λογοτεχνία αποδεικνύοντας τη γνησιότητα και την ωριμότητά της.

Διαβάζοντας το βιβλίο αυτό τα παιδιά θα χαρούν την όμορφη ιστορία και θα αναρωτηθούν για πολλά πράγματα. Νομίζω πως αργότερα, σε δύο-τρία χρόνια, θα θελήσουν να το ξαναδιαβάσουν. Το πολυδιάστατο αυτό κείμενο αντέχει σε διαφορετικές αναγνώσεις παιδιών κι ενηλίκων, προβάλλει αντιστάσεις πίσω από τη φαινομενική του απλότητα. Χαίρομαι που μεγάλα και θαυμαστά πράγματα (μερικά από αυτά προσπάθησα να σας πω) χωρούν σ' ένα τόσο σπιλπνό και κελαρυστό κείμενο, σ' ένα ζωγραφισμένο παιδικό βιβλίο.

Θα ήταν άδικο να μη μιλήσουμε για την εικονογράφηση. Μακριά από τη διακοσμητική νοοτροπία του εντυπωσιασμού, που βλέπουμε συχνά να επικρατεί και διεθνώς να επιβραβεύεται, αυτήν που δεν διαφοροποιεί πολύ το παιδικό βιβλίο από αφίσα διαφημιστική ή κουτί για μπισκότα, η Φωτεινή Στεφανίδη αποδίδει με ακρίβεια και

πιστότητα το παιχνίδι του φανταστικού με το πραγματικό, του αισθησιακού με το αέρινο: μελαχρινές μορφές ανθρώπινες και αγαλματένιες, σεφερικά τοπία, εσωτερικά του παλλαϊκού σπιτιού και του μουσείου... Η γλώσσα του Χρήστου Μπουλιώτη εικονοπλαστική και παραστατική δίνει το μίτο⁴ γι' αυτό το γοητευτικό εικονοκείμενο.

Αλεξάνδρα Ζερβού, *διαβάζω* (2000)

¹ λογιοςύνη: έντεχνη, καλλιεργημένη γλώσσα

² σπαράγματα ζωής: αποσπάσματα ζωής

³ υποστασιοποιούν: δίνουν υπόσταση

⁴ μίτο: λογική σειρά που οδηγεί στην κατανόηση κάποιου σύνθετου προβλήματος

- Σε ποια στοιχεία επικεντρώνεται η βιβλιοκριτικός για να πείσει τον αναγνώστη ότι το βιβλίο είναι εξαιρετικό και αξίζει να διαβαστεί απ' αυτόν και το παιδί του;
- Πώς η γλώσσα και το ύφος συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα της παραπάνω βιβλιοκριτικής;

2° Κείμενο

Η χαμένη χαρά τού να μαθαίνεις

Η γονεϊκή εμμονή με τις ακαδημαϊκές επιδόσεις έχει αποστραγγίσει τα σημερινά παιδιά από τον ενθουσιασμό για την κατάκτηση της γνώσης

Μέσα στη γλυκιά απραξία των καλοκαιρινών διακοπών διαπίστωσα πόσο διαβρωτικό έχει γίνει το στρες για τους μαθητές όλων των βαθμίδων. Τα νέα (από τους παραθερίζοντες στο ίδιο με εμένα κομμάτι της Εύβοιας) ήταν καταγιγιστικά. Μια ασθμαίνουσα μητέρα που έκανε εξοντωτικές τηλεφωνικές συνεντεύξεις σε υποψήφιες που θα αναλάμβαναν την κατ' οίκον υποστήριξη του 8χρονου γιου της τη νέα σχολική χρονιά. Μια 15χρονη (άριστη μαθήτρια) που έβαλε τα κλάματα μόλις άκουσε το φετινό πρόγραμμα του φροντιστηρίου. Δύο νεαροί γονείς που διαπληκτίζονταν (αγγλιστί) παρά θίν' αλός¹ για τις επιδόσεις της 9χρονης κόρης τους στα αγγλικά. Ένας 20χρονος που εγκατέλειψε με συμπτώματα υπερκόπωσης και κατάθλιψης (σύμφωνα τουλάχιστον με τη μαρτυρία του πατρός του) τις σπουδές του στο Λονδίνο.

10 Κάτι φαίνεται να πηγαίνει πολύ στραβά. Τα σημερινά παιδιά είναι τόσο επιβαρυνμένα με σχολικές υποχρεώσεις, οργανωμένες δραστηριότητες και βέβαια γονεϊκές προσδοκίες, που εμφανίζουν ήδη από τις πρώτες τάξεις του δημοτικού συμπτώματα *burnout*² μεγαλοστελέχους πολυεθνικής. Έχουν σχεδόν σταματήσει να παίζουν, έχουν σταματήσει να έχουν χρόνο για κάτι που δεν είναι «δομημένο» και «χρήσιμο» για το επαγγελματικό μέλλον τους. [...]

Τα παιδιά σήμερα μαθαίνουν με μοναδικό στόχο την επαγγελματική αποκατάσταση. Όπως μου έλεγε χαρακτηριστικά τις προάλλες ένας θορυβημένος μπαμπάς δύο εφήβων: «Έχεις ακούσει σήμερα κανένα παιδί να ονειρεύεται να γίνει κάτι; Να σου λέει “όταν θα μεγαλώσω, θέλω να γίνω ωκεανολόγος ή κοινωνικός λειτουργός;”». Η παιδική ηλικία 20 θυμίζει πλέον ένα εναγώνιο κυνήγι εκπαιδευτικών στόχων (με συνεχείς αξιολογήσεις, εξετάσεις, κ.ο.κ). Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι όλο και περισσότερα παιδιά ανά τον πλανήτη πάσχουν από το «άγχος των εξετάσεων» (test anxiety). Είναι τέτοια η εσωτερική πίεση να πετύχεις, που παραλύει το χέρι σου όταν πας να γράψεις. Σε περυσινό εκτενές άρθρο του με τίτλο *It's Only a Test*³ το αμερικανικό *Time* εξέταζε την εν λόγω πανδημία 25 «που μπορεί να έχει μακροπρόθεσμες συνέπειες στη ζωή του ατόμου. Κάποιος, π.χ., που αγχώνεται υπερβολικά με ένα διαγώνισμα μαθηματικών, μπορεί να αποφεύγει συγκεκριμένα μαθήματα επιλογής και να στερεί εαυτόν από πολλά υποσχόμενες επαγγελματικές επιλογές».

Οι ίδιοι οι γονείς, βέβαια, συμβάλλουν τα μάλα⁴ στο να παραγκωνιστεί το πάθος για μάθηση (και να υποδαυλιστεί⁵ η ψύχωση με το τέλειο βιογραφικό). Η μαμά πίνει φρέντο με τις
 30 φίλες της και μιλάει για το άριστα της κόρης της στη Γλώσσα της Γ' Δημοτικού ή για το *open class*⁶ του μπαλέτου, ο πατέρας ζει και αναπνέει για την ημέρα που ο γιος θα πάρει το *Zertifikat B2*⁷ στα γερμανικά. Οι ειδικοί έχουν φθάσει πλέον στο σημείο να ζητούν από τους γονείς να απομακρύνουν την καυτή ανάσα τους από τον (μονίμως σκυμμένο) σβέρκο των παιδιών, να σταματήσουν αυτή την ευνουχιστική υπερεμπλοκή⁸ στην ακαδημαϊκή ζωή τους,
 35 να πάψουν επιτέλους να τα «βοηθούν» (συχνά με ουρλιαχτά και απειλές) στο διάβασμα. Δεν είναι τυχαίο ότι η πρώτη αυτού του είδους έρευνα (για την επίδραση δηλαδή της γονεϊκής ανάμειξης στις ακαδημαϊκές επιδόσεις των παιδιών) που είδε μέσα στο 2014 το φως της δημοσιότητας αιφνιδίασε τους ίδιους τους ενορχηστρωτές της. Ο Κιθ Ρόμπινσον, καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Τέξας και ο Έϊντζελ Χάρις, της αυτής ειδικότητας
 40 στο Πανεπιστήμιο Ντιούκ, διαπίστωσαν εμβρόντητοι (αφού πρώτα μελέτησαν 63 εκφάνσεις της γονεϊκής συμμετοχής, όπως π.χ. στενό τσεκάρισμα του καθημερινού *homework*, επικοινωνία με δασκάλους, μαραθώνιες συζητήσεις περί επαγγελματικού προσανατολισμού) πως όταν οι γονείς ανακατεύονται υπερβολικά οι επιδόσεις καταβαραθρώνονται⁹.

Ίσως στην Ελλάδα της κρίσης να μην είμαστε ακόμη έτοιμοι για μια επανάσταση *à la japonaise*¹⁰, όπως ήταν το 2002 η περίφημη *yutori kyōiku* (εκπαίδευση χωρίς πιέσεις).
 45 Τουλάχιστον ας χαλαρώσουμε λίγο αυτό το απάνθρωπο σφίξιμο στα παιδιά. Για να μην πάρουν στα σοβαρά αυτό που έλεγε ο Μαρκ Τουέιν¹¹ χαριτολογώντας: «Δεν επέτρεψα ποτέ στα σχολικά μου χρόνια να ανακατευτούν με την εκπαίδευσή μου».

Παπαδημητρίου Λένα, *BHmagazino* (2014)

¹ παρά θίν' αλός: στην παραλία

² burnout: υπερκόπωση λόγω υπερβολικής δουλειάς

³ It's Only a Test: είναι μόνο ένα διαγώνισμα

⁴ τα μάλα: το μέγιστο

⁵ υποδαυλιστεί: ενισχυθεί

⁶ open class: ανοικτή τάξη

⁷ Zertifikat B2: πτυχίο πιστοποίησης της γερμανικής γλώσσας, επίπεδο B2

⁸ ευνουχιστική υπερεμπλοκή: υπερβολική ενασχόληση που καταστρέφει

⁹ καταβαραθρώνονται: οδηγούν σε πλήρη αποτυχία

¹⁰ à la japonaise: αλά γιαπωνέζικα

¹¹ Μαρκ Τουέιν: Αμερικανός συγγραφέας

– Ποιο, κατά τη γνώμη σας, είναι το αναγνωστικό κοινό της παραπάνω στήλης απόψεων και ποιος ο σκοπός της;

– Να σχολιάσετε τη στάση της αρθρογράφου προς τους γονείς.